

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 1
JANUAR
1969

Godt nytår

NEUENGAMME

Nytårsfesten

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme havde fuldt hus til sin nytårsfest, der holdtes fredag den 17. januar i selskabslokalerne på Roskildevej. Der var god stemning ved de veldækkede borde, da næstformanden, Bernth Johannesson, lidt over kl. 20 bød medlemmerne med deres hustruer velkommen.

Senere holdt afdelingsleder L. G. Damgård aftenens festtale. Han udtalte sin sympati for en fangesammenslutning på så bredt et grundlag, at den ikke startede med at fremkalde en splittelse mellem tidligere fanger, og hyldede Neuengammeforeningen som foreningen, der beviste, at foreningsarbejde kan trives på tværpolitisk basis.

Det blev ud på de små timer, inden forsamlingen brød op, men man var alle enige om, at det havde været en god og udbytterig aften.

☆

Appel til Grækenland

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme rettede den 21. december 1968 en henvendelse til den herværende græske ambassade med en appel om at løslade den græske nationalhelt Manolis Glezos fra fængslet. Landsforeningen havde bragt i erfaring, at Glezos er alvorlig syg i fængslet, og at hans liv er i fare.

Manolis Glezos blev verdensberømt, da han under den tyske besættelse af Grækenland udskiftede hagekorsfanen, der vajede over Akropolis, med det græske flag. Glezos har efter 1945 været fængslet i flere omgange af de forskellige græske regeringer, men havde, da juntaen tog magten i 1967, været på fri fod i længere tid. Juntaen arresterede atter Glezos, der blev indsat i det berygtede fængsel San Gior på øen Leros.

NK.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Henvendelser ang. ferie hjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastrup.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Direktør G. Jespersen, Herning.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembecke, Brødre-
gade 192, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
Hasseris, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 E, København N, TAgA 8502 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettest og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri Ringsted

Næste nummer udkommer ca. 25. februar

INDHOLD:

Neuengamme	2
Et lovforslag	3
Fra modstand til bistand	7
Juleaften her og der	9
Grenaa som hjælpecentral	11
Dagbogsblade	20

ET LOVFORSLAG

Forbedring af loven om erstatning til besættelsestidens ofre fremsat i folketinget.

Socialminister Nathalie Lind har i folketinget fremsat forslag til forbedring af loven om erstatning til besættelsestidens ofre.

Folketinget oplevede den 11. december Nathalie Linds fremsættelse af ændringsforslag til loven om erstatning til besættelsestidens ofre.

Der var tale om skriftlig fremsættelse, sådan at egentlig behandling og vedtagelse kan opnås i næste folketingssamling, altså i 1969.

Loven skal gælde fra 1. april

I øvrigt er det lovens eget forslag, at den skal træde i kraft 1. april 1969.

Det nye lovforslag tillader, at der ydes forskud på erstatninger, når anmeldelse er indgivet.

Endvidere tilsiges en forhøjelse af begravelseshjælpen, ligesom der i visse tilfælde kan ses bort fra tidligere ydede kapitaliserede erstatninger.

Hvordan ønskesedlen lyder

„Pigtråd“ for juli/august 1968 bragte i en helsidesartikel de ønsker, som „De erhvervshæmmede“ har formuleret og lagt på ministerens bord.

Et uopfyldt ønske går ud på, at 6 måneders deltagelse i modstandskampen, mishandlinger foretaget af Gestapo eller andre tyske organer samt andre belastninger pådraget under modstandskampen eller som følge af ophold i tyske kz-lejre, danske fængsler eller i Horserød og Frølev lejrene, begrundet ret til ydelser efter loven.

Det har nemlig vist sig at være meget svært at opnå erstatning, hvis man ikke har været fængslet eller deporteret.

Afgørelser bør træffes af et udvalg

Man ønsker, at alle afgørelser om erstatninger træffes i samråd med et femmands udvalg, bestående af en læge, en jurist samt personer fra modstandsbevægelsen, der har kendskab til følgesygdomme efter kz-ophold og til sygdomme grundet i illegalt arbejde.

Man ønsker en bedre stilling end nu for enken.

Begravelseshjælpen ønskes forhøjet fra 800 kr. til 4000 kr. og at beløbet reguleres med pristallet. Desuden at beregningen af pension bruger 8.000 kr. som mindstesats mod nu 4.000 kr., ret til forskud på rente eller pension, at alle tidligere afviste sager genoptages, at hædersgaven, der oprindeligt var på 800 kr. og nu er på 1400 kr., hæves til 3000 kr. årligt, samt at enken overtager retten til hædersgaven.

Man vil således se, at ønskesedlen kun i ringe omfang er opfyldt, men ministeren har lovet, at det sidste ord ikke er sagt i denne sag i folketinget.

Socialminister Nathalie Linds skriftlige forelæggelse giver en yderst interessant redegørelse for loven, begrundelser for imødekommelser og også nogle begrundelser for (foreløbige) afslag.

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND!**
Gesten

SÆBY FISKE-INDUSTRI A/S
Havnen
Sæby

BAADH & WINTHERS EFTF. A/S
ISENKRAM EN GROS
Købmagergade 45
København K.

L. C. LARSEN
Hovedgaden 2
Hørsholm

Socialministeren har ordet

Vi giver ordet til socialminister Nathalie Lind, der udtaler:

Jeg skal herved tillade mig for det høje til at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om erstatning til besættelses-tidens ofre (om forskudsbetaling, om forhøjelse af begraveshjælp og om kapitaliserede erstatninger).

Med hensyn til det første forslag kan jeg nævne, at der efter erstatningsloven ikke er mulighed for at yde forskud på erstatningen under sagens behandling.

Frihedsfonden har i en del tilfælde ydet hjælp, medens begæringerne om erstatning efter erstatningsloven er blevet behandlet i direktoratet for ulykkesforsikringen. Det findes dog rimeligt, at det er staten, der gennem direktoratet for ulykkesforsikringen yder denne hjælp, medens sagens behandling står på. Herved bliver retstilstanden den samme på dette område som efter invalidepensionsloven og enkepensionsloven, som det vil være nærliggende at sammenligne med i denne forbindelse.

Begraveshjælpen forhøjes

Den anden bestemmelse i lovforslaget går ud på en forhøjelse af begraveshjælpen fra 800 kr. til 2.000 kr.

Begraveshjælpen efter erstatningsloven er ikke pristalreguleret og er ikke blevet forhøjet siden lovens vedtagelse i 1945.

Det foreslås derfor under hensyn til den prisudvikling, der har fundet sted siden 1945, at forhøje begraveshjælpen efter nævnte lov til 2.000 kr.

De 800 kr., der i dag kan ydes som begraveshjælp efter erstatningsloven, er et maksimumsbeløb, idet der ikke kan udbetales mere, end hvad der svarer til de afholdte udgifter til begravelsen.

Efter forslaget skal begraveshjælpen ydes til alle berettigede, uden at der skal fremlægges dokumentation for de afholdte udgifter, hvilket indebærer en administrativ forenkling.

Lovforslagets tredje bestemmelse indeholder en regel om, at der i et vist omfang kan bortses fra tidligere udbetalte kapitaliserede erstatninger, når sager om invaliditetserstatning genoptages.

Indtil 1957 kunne direktoratet for ulykkesforsikringen ikke genoptage sager om invaliditetserstatning, når der var for-

løbet 5 år eller mere efter rentens første fastsættelse.

Ved en tillægs- og ændringslov til erstatningsloven af 12. april 1957 blev direktoratet imidlertid bemyndiget til at genoptage sådanne sager, når omstændighederne taler derfor, uanset at 5 års fristen var overskredet. I § 3, stk. 2, i denne lov fra 1957 bestemmes det endvidere, at såfremt invaliditetsgraden ved sagens genoptagelse fastsættes til mindst 50 pct., skal der ved rentens fastsættelse ses bort fra en tidligere udbetalt kapitaliseret erstatning, der er ydet i henhold til erstatningslovens § 28, stk. 1, 2. pkt. Nævnte bestemmelse finder efter direktoratets praksis kun anvendelse på kapitaliserede erstatninger, der er ydet før den 1. april 1957.

Det foreslås derfor at indføje en bestemmelse i erstatningsloven for at sikre, at der også ses bort fra kapitaliserede erstatninger, når disse er ydet efter den 1. april 1957, og den nye invaliditetsgrad fastsættes til mindst 50 pct.

Udgifterne

Udgifterne ved forslagene anslås til i alt ca. 87.000 kr. årligt. Heraf vedrører ca. 12.000 kr. forhøjelsen af begraveshjælpen, medens de ændrede regler for erstatningsberegningen ved genoptagelse af sager antages at medføre en merudgift på ca. 75.000 kr.

Jeg vil i denne forbindelse gerne nævne, at direktoratet for ulykkesforsikringen går meget langt ved bedømmelsen af, om en lidelse må anses for at være forårsaget af de forhold, hvorunder den pågældende levede i besættelsestiden.

Der arbejdes dog i ministeriet og direktoratet videre på spørgsmålet om, hvorvidt man kan slække yderligere på kravet om årsagsforbindelsen i sager, der henhører under erstatningsloven. Man undersøger herunder muligheden af, om dette kan gøres rent administrativt.

Der sammenlignes med anden lovgivning

Jeg kan også nævne, at man desuden arbejder med spørgsmålet om en lempelse af reglerne for ydelse af efterladteerstatning til enker, hvor ægteskabet er indgået efter skadens eller sygdommens indtræden.

Dette spørgsmål kræver imidlertid dybtgående overvejelser, idet der her må tages hensyn til de principper, der i øv-

rigt gælder inden for ulykkesforsikringslovgivningen.

Regeringen vil i næste folketingsår vende tilbage til disse spørgsmål.

Idet jeg i øvrigt henviser til forslaget bemærkninger, skal jeg herved anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

☆

Gældende formulering

§ 23. I tilfælde af dødsfald tilkommer der de efterladte eller andre private personer, som har bekostet afdødes begravelse (ligbrænding), en hjælp af indtil 800 kr. Hjælpen ydes dog ikke, såfremt begravelsesudgiften på anden måde er afholdt af offentlige midler.

☆

Lovforslaget

1. Efter § 11 indsættes:

„§ 11 a. Når anmeldelse er indgivet, kan direktoratet yde forskud på erstatningen, hvis det skønnes overvejende sandsynligt, at afgørelsen vil falde ud til, at der tillægges pågældende erstatning.

Stk. 2. Forskud kan ikke kræves tilbagebetalt, medmindre pågældende har fremført åbenbart urigtige oplysninger om sine forhold.“

2. I § 23 ændres „indtil 800 kr.“ til: „2.000 kr.“

3. Som § 29, stk. 2, indsættes:

„Stk. 2. Hvis invaliditetsgraden ved sagens genoptagelse fastsættes til mindst 50 pct., ses der ved rentens fastsættelse bort fra en kapitaliseret erstatning, der tidligere er ydet efter § 28, stk. 1, 2. pkt.“

STARTSIGNAL FOR DACHAU

Heinrich Himmlers meddelelse.

Den 21. marts 1933 kunne man i bladet „Münchner Neuesten Nachrichten“ læse følgende bekendtgørelse: Onsdag d. 22. marts åbnes i nærheden af Dachau den første koncentrationslejr med indkvarteringsmuligheder for 5.000 mennesker. Vi har truffet denne beslutning uden mindste betænkelighed og med den overbevisning, at det vil være til fordel for den nationale befolkning.

Heinrich Himmler.

V. PETERSEN
Toftlund

SORØ
STOLEFABRIK A/S
Sorø

NR. NISSUM
HØJSKOLE OG EFTERSKOLE

Højskolen:

3 mdr. efterårskursus for unge piger.
Håndgerning (vævning, syning, stoftryk m.m.), kjolesyning og køkken-skole + højskolefag.

5 mdr. vinterskole, fællesskole, højskoleafd., landbrugsafd., forkursus for sygeplejersker.

3 mdr. forårskursus, alm. højskole og fortsætterkursus til videreuddannelse på HF.

Efterskolen:

10 mdr. kursus fra sept.—juni.

8 mdr. kursus fra nov.—juni.

Fællesskole og adgang til statskontrollerede prøver efter lovene. I begge skoleformer er der 8 timer valgfrie fag: Idrætslederuddannelse, maskinskrivning, maskinlære, stoftryk, sprog osv. Nærmere oplysninger gives. **Ths. Mogensen**, forstander, tlf. (078) 33111 nr. 4.

N. V. JESSEN
Horsens

NORDISK
TEGNEMASKINE
INDUSTRI
Tempovej 15 - Ballerup

PLOVFABRIKKEN
SKJOLD A/S
Lind pr. Herning

EINAR RASMUSSEN
& SØN
Bogtrykkeri
Sjællandsgade 55 - Fredericia

LYNGBY FRØHANDEL
Jernbanevej 2
Lyngby

N. C. NIELSEN
Vulkanisør
Jægergaardsgade 103 - Aarhus

LUNO MØBLER
Volden 6
Aarhus

AAGE AXT
Isenkram
Rungstedvej 72
Rungsted Kyst

I. I. IVERSEN'S
MANUFATURHANDEL
Nørregade 12 - Køge

GENTOFTE
POLITIFORENING

Fra modstand til bistand

Modstandsfolk forsamlet til årsmøde om dagens og fremtidens opgaver.

Henved 150 deltagere samledes søndag den 12. januar til årsmøde i Frihedskampens Veteraner.

Det var medlemmer fra mange egne af landet samt en del gæster, hvoraf kan nævnes generalsekretæren for WVF, Mr. William Cooper og frue, lederen af det norske krigsinvalidforbund, Henry Brym, Oslo, oberstløjtnant L. M. K. Skern, kontorchef Th. Dige, Arne Frem fra Røde Kors, overlæge, dr. med. Knud Jansen og ekspeditionssekretær Børge Roulev.

Højesteretssagfører Paul Jarding valgtes til dirigent, hvorefter formanden, direktør Svenn Seehusen, aflagde en udførlig beretning. Den var delt i to afsnit. Det første omhandlede internationale og det andet hjemlige begivenheder.

Det var formandens opfattelse, at foreningen havde æren for, at mange 25 års arrangementer afvikledes på en værdig måde.

Hjælp til Biafra

Foreningen har rejst spørgsmålet overfor regeringer i de nordiske lande og

WVF's generalsekretær, Mr. William Cooper, overrækker en prisbelønning til oberstløjtnant L. M. K. Skern, mens formanden, kontorchef Svenn Seehusen interesserer sig til.

Røde Kors om at yde hjælp til 100 biafranske sårede fra krigen mellem Nigeria og Biafra.

Der er en række ubelyste problemer, blandt andet kan nævnes transporten fra Afrika til Europa, pladsproblemer på

hospitalerne m.v. Det kan dog nævnes, at Tjæreborg-rejser er positivt indstillet overfor at hjælpe. Det er meningen, at hvert af de nordiske lande skal kunne tage 20—25 sårede, idet man for øjeblikket har 100 journaliserede tilfælde, hvor øjeblikkelig hjælp er nødvendig.

For Frihedskampens Veteraner fører afdelingslæge Knud Jansen forhandlinger med direktør Arne Frem, Dansk Røde Kors, der principielt støtter tanken.

Efter forhandlinger med myndighederne i de nordiske lande vil sagen blive taget op til endelig afgørelse på et møde i det internationale Røde Kors i Geneve.

Støtte til Frihedsmuseet

Fra 25 års-dagen for 29. august fremhævedes især udenrigsminister Hartlings tale.

Bogen om de faldne er næsten færdig. Den vil udkomme i 1970.

Foreningen havde støttet udstillinger i Frihedsmuseet, men fonden for museet vil få sin største støtte fra overskudet ved udgivelsen af bogen om de faldne.

Lederen af det norske krigsinvalidforbund, Henry Brym, fortalte om ar-

Fra venstre kontorchef Sven Hoffmann, lederen af det norske krigsinvalidforbund, Henry Brym, Oslo, og fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft.

POUL MADSEN
Snedkermester
Bovvej 1-3
Padborg

SV. AA. JACOBSEN
Bogtrykkeri
Nygade 39 - Ringkøbing

POUL E. JENSEN
Vognmand
Algade 23 - Sæby

K. LINDSCHOUW
Skt. Knudsgade 1
Ringsted

JOHS. M. PEDERSEN
Købmand
Forstallé 79 - Aabenraa

J. MIKKELSEN
Rostgaardsvej 7
Helsingør

**ASSERBOHUS
KOSTSKOLE**
Liseleje pr.
Frederiksværk

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
P. H. - København

EJLER SCHOU
Møbelforretning
Florvej - Frederikshavn

DAGBLADET
Ringsted
Køge - Roskilde

AUG. JENSEN
Tømrermester
Nimtofte

PER UDSEN
Grenaa

SV. OVESEN NYGAARD
Varde

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI**
Nørregade 38 - Køge

**VÆRN OM
NATUREN!**
E. A. - Frederikssund

Kassereren, P. A. F. Norup,
var ret optimistisk.

bejdet med gennemførelsen af den nye lov om erstatninger til besættelsestidens ofre i Norge.

Til formand genvalgte Svenn Seehusen. Næstformanden, portner Jacob Jacobsen, Aabenraa, ønskede at gå af. I hans sted valgtes købmand Hans Mørup, Haderslev. Nyvalgt blev desuden sognefoged Christian Jepsen, Birkerød.

Som ny næstformand valgtes ekspeditionssekretær Erik Thomasen, Aarhus.

Protest mod jødeforfølgelser

På årsmødet underskrev de henvendte 150 deltagere en resolution, som af den internationale modstandsorganisation U. I. R. D. er udsendt til hele verden i anledning af jødeforfølgelserne i Polen. Resolutionen vil blive tilstillet polske modstandsorganisationer den 27. januar, der er 24-årsdagen for befrielsen af dødslejren Auschwitz.

Under mødet overrakte WVF's generalsekretær William O. Cooper prisbe-

Kammeraternes Hjælpefond

er rasko kammeraters hilsen
til de syge.

lønning og diplom til medlem af FV, overstløjtnant L. M. K. Skern, for hans besvarelse i en international konkurrence om FN's fredsbevarende operationer.

☆

Kontingent — abonnement

Kammeraternes Hjælpefond har foretaget en mindre à-jour-føring af kontingent og abonnement.

Mens man gennem mange, mange år har betalt 15 kr. årligt, vil betalingen fra 1. januar 1969 være 20 kr. som mindstebeløb.

Girokortene udsendes som hidtil af det forlag, der har forpagtet bladet, men beløbene tilgår giro 780, fondens gamle girokonto.

Medlemmer og abonnenter betaler således samme beløb, og de, der betaler mere end minimumsbeløbet, yder således en håndsrækning til Kammeraternes Hjælpefonds arbejde, da disse beløb går ubeskåret til fonden.

JULEAFTEN —

Både i Ryvangen og Nyhavn hædredes mindet om ofrene.

Frihedskampens ofre blev juleaftensdag mindet på smuk måde. Ved Mindeankeret i Nyhavn havde de søfarendes organisationer arrangeret højtideligheden, mens det i Ryvangen var fangeforeningerne.

Ved Mindeankeret i Nyhavn havde drenge fra FDF's søkorps slået kreds med fakler, da pastor F. V. Eilschou-Holm talte. Sømandspræsten sagde bl. a.:

— Det er slet ikke til at forstå, at der nu er gået næsten 30 år, siden Danmark kom ind i verdenshistoriske begivenheder, der blev skelsættende for vort land og skæbnesvangre for vore søfolk. De sidste blev Danmarks første frihedskæmpere — for dem begyndte frihedskampen allerede d. 30. september 1939, da det første danske skib blev torpederet uden varsel af en tysk u-båd. 11 gode danske søfolk

De erhvervshæmmede

Formand: Arnold Grumløse, Rønnebærvej 19, København NV. Tlf. 10 32 42.

Næstformand: Aksel Andersen, Camilla Nielsensvej 28, København N. Tlf. 71 19 79.

Kasserer: Oscar Hefty Jensen, Hillerødgade 40, København N. Tlf. 34 80 91.

Sekretær: Alfred Senn, Vinkelager 26, Vanløse. Tlf. 71 47 43.

Bestyrelsesmedlemmer: Hemming Theisen, Kai Wadsbach Petersen, Alberti Hansen. — Æresmedlem Svend Wagner.

mistede livet, og mange, mange andre kom siden til at dele deres skæbne

Pastor Eilschou-Holm sluttede med at mindes de danske søfolk, der ikke kom hjem, de mange, der aldrig skulle gense deres fædreland.

I Mindelunden i Ryvangen talte forfatteren Poul Sørensen. Han sagde bl. a.:

— Når vi i aften samles til andagt her, siger stedet og tidspunktet mere, end jeg eller nogen anden ville kunne sige.

Stedet er samlingspunkt for tanken på dem, der ligger her, — dem, der ligger andre steder, — og dem, der ingen steder findes mere. Undtagen i erindringen hos deres allernærmeste. Og — på en anden måde — i de blivende resultater af deres indsats. For det, de levede for — og døde for

HARTVIG GRAVESEN A/S
Storegade 15
Tarm

CABA
Thisted

ROWILL FACTORY
FRITIDSBEKLÆDNINGER
og
STRIKVARER
Grønnegade 18-20, Vejle
Tlf. (05) 82 16 00

SKJELSKØR BANK
Skælskør

**DEN DANSKE
LANDMANDSBANK**
Gothersgade 18 - Fredericia

Installationsforretningen
STRØM
Algade 34
St. Heddinge

**VÆRN OM
NATUREN!**
A. E. - København

LUND & ERICHSEN
ELEKTROINSTALLATION - AKTIESELSKAB
BREDGADE 49 • HERNING • TELF. (07) 126311

**CARL NIELSEN'S
BOGHADEL**
Hjort Lorensensvej 1 - Haderslev

**TOMMERUP'S
BOGTRYKKERI**
Storegade 68 - Stege

RYØ A/S
Ingeniørfirma
Nytovr 14 - Aalborg

A. K. JENSEN
Murermester
Nygade 38 - Aakirkeby

S. MØLLGAARD
Ruds-Vedby

**TOFTLUND & OMEGNS
SPAREKASSE**
Toftlund St.

GUNNAR MØLLER
Autolakereri
Helgolandsgade 14 - Aarhus

M. MACKEPRANG
Landinspektør
Spodsbjergvej 11 - Rudkøbing

**SDR. BJÆRT
INSTALLATIONSFORRETNING**
B. K. Lassen
Sdr. Bjært - Bjært

WALTRICH A/S
Abildager 19-21
Glostrup

— er en væsentlig del af den daglige virkelighed, vi andre lever videre på i dag.

Julen er højtiden for fællesskab og samvær. Et tidspunkt, hvor man ikke har nok i sig selv, men må mærke, at man er knyttet til andre. At man ikke bare er en enkeltperson, men hører til i et fællesskab.

De, som vore tanker nu samles om, blev drevet frem af denne følelse. De satte livet ind, fordi de havde bevidsthed om et samvær, der rakte ud over deres egen kreds: samvær med alle dem på andre fronter, som de gjorde fælles sag med, samvær med hele det folk, hvis frie fremtid de kæmpede for, og med andre folk og med den kommende slægt.

Og det er en tilsvarende samværsfølelse, vi bekræfter ved at mødes her. Samvær med hinanden i erindringen om en fortid, der blev en del af grundlaget for vor — og andres — fælles nutid og fremtid.

AALBORG

I Aalborg samledes man i Mindehøjsningen bag Ansgar kirke.

Pastor Børge Riisgaard, Vesterkær kirke, talte, et harmoniorkester spillede og der blev blæst trompetsolo ved mindepladerne for dem, der satte livet til enten på havet eller i koncentrationslejrene.

Det er 20. gang, at muremester Wilhelm Jensen forestod julens andagtsstund for de faldne. Han var den første formand for Foreningen af Gestapos politiske Fanger i Aalborg.

Legatuddeling

Ved julefesten på 4. Maj Kollegiet blev festtalen i år holdt af journalist Ole Bergh, der gav Kongelig dansk Aeroklubs mindelegat for broderen, kaptajn J. G. Bergh, til Marie Møller, datter af gårdejer H. Møller, Holmager (Katedralskolen). Kaptajn J. G. Bergh styrtede ned med et jettfly i 1959.

Leo Nielsens mindelegat blev givet til Per Rolandsen, søn af arbejdsmand Ejnar Rolandsen, Dokkedal (teknikum), og Chr. IV Laugs kammeratskabslegat fik Per Jessen-Klixbüll, søn af sektionsleder J. Klixbüll, Sdr. Omme (seminariet).

Grenaa som hjælpecentral

På den 77-årige, stadig aktive fiskeauktionsmester Søren Møller Pedersens vægge hænger takkebreve fra Eisenhower og Tedder — og Khrustjof bevilgede ham ordenen „Røde Stjerne“. Her fortæller Møller P. træk af sit liv.

Ved JOHS. RASMUSSEN

Den stoute, 77-årige Søren Møller Pedersen.

Den 77-årige fiskeauktionsmester Søren Møller Pedersen, Grenaa, er en mand, der har set og oplevet meget, en mand af et vist format og vidsyn. Han, den fattige fiskerdreng, født i samme by, hvor så stor en del af hans tilværelse er faldet, blev siden kommunelærer, men havde kviksvølv i årene og kom snart viden om. Han har været på Grønland og en årrække i Litauen, og har i øvrigt på kortere turist- og forretningsrejser gennemrejst det meste af Europa. Siden 1939 har han været fiskeauktionsmester i Grenaa. Han har på mange måder været en foregangsmand på sine faglige felter, hvad vi senere skal høre mere om.

200 danske slap ud via Grenaa

Og han er en højt dekoreret modstandsmand, har i hvert fald takkeskrivelser fra både Eisenhower og Khrustjof. De allieredes øverstkommanderende, general Dwight D. Eisenhower, USA's senere præsident, takkede i en skrivelse, som i dag hænger på væggen i Møller

Pedersens private hjem på Plantagevej i Grenaa, denne for at have ydet hjælp til adskillige RAF-folk, som via Grenaa kom til frihedens og sikkerhedens land, Sverige, ikke mindst takket være Søren Møller Pedersens iværksættelse af en flugtrute her fra Grenaa.

Fiskerne tog til havs med de jøder, faldskærmsfolk, flyvere og almindelige danske illegale, hvem det nu kunne være, og i rum sø skete så en omladning af flygtningene til svenske fiskerbåde. Efterhånden blev det nærmest en fast rute til Varberg, og ca. 200 blev reddet ad den vej. Blandt prominente fanger, som kom den vej, var provst Harald Sandbæk, dengang præst på Viborg-Hobro-egnen, i dag provst i København. Han var tyskernes fange på det beslaglagte Aarhus Universitet og blandt dem, der slap mirakuløst bort, da huset blev bombet af RAF.

Dernæst må nævnes en tilsvarende takkeskrivelse fra luftmarskal Tedder, Royal Air Force.

Utraditionelt syn

Og i 1964, da Sovjetruslands førstemand på det tidspunkt, Nikita Khrustjof, var på sit legendarisk berømte Danmarks-besøg, fik Møller Pedersen den fornemme russiske orden „Røde Stjerne“. Det var en tak for hjælpen til de russiske krigsfanger på Djursland.

Samtidig med Møller P. var der en af arbejderne på Grenaa Dampværeri, som fik ordenen, der vistnok ialt kun bæres af 3—4 danske, altså ikke ligefrem en orden, man kaster i grams. Det var Khrustjof selv, som gav meddelelse om de få danske, der nu skulle have ordenen, da han under Danmarksturen talte i Københavns Studenterforening. Men først otte dage efter, ved en ceremoni i ambassaden i København, fik de pågældende ordenen overrakt. Ambassadøren havde jo ikke på forhånd lager hjemme af denne „Røde Stjerne“.

H. O. JENSEN
Ebeltoft

P. HOVE
Thisted

**SYDLANDETS
MØBELLAGER**
Nexø

**GULF
SERVICE STATION**
Trianglen
Haslev
Vask — Olie — Smøring

**HUGO HOLMSTOEL
& CO. I/S**
Jern- og staaforretning
Nylandsvej 10, Skjern

ALFRED NEJSUM
Aut. VW-forhandler
Østergade 40
Øster-Vraa

A. TERPLING
Aabygade 9
Odder

**DANSK
HANDELSBLAD**
Fenrisvej 11 - Aabyhøj

C. PEDERSEN
København

**CENTRAL
MØBELLAGER I/S**
Æblegade 2—5, Sønderborg

ALBERT ANDERSEN
Bogtrykkeri
Bredgade 9, Hurup, Thy

FALCK-ZONEN
Trindsøvej 2—6
Aarhus

SAHA

P. RASMUSSEN
Vejle

**HOFFENSET'S
OFFSET
REPRODUKTION**
Blaagaardsgade 23 B
København N.

CARL C. BIEHL
Bogtrykkeri
Slotsgade 15 - Graasten

**MINI RADIO
& FJERNSYN**
Vestergade 11 - Herning

**BRÆDSTRUP
TRÆLASTHANDEL A/S**

Møller Pedersen er både begavet og selvstændig, man kunne måske sige en utraditionelt tænkende mand. For ved siden af altid at have tjent store penge, har han i mange år næret stor sympati for Østlandene. Han er bestyrelsesmedlem i Landsforeningen for Samvirke mellem Rusland og Danmark, det tidligere Dansk-Russisk Samvirke, og han var i den egenskab gæst i den russiske ambassade under Khrustjofs besøg der.

For at gøre „snob“- eller ordenskapitlet færdigt under eet, må det anføres, at Møller P. et års tid efter at have fået „Røde Stjerne“ også fik det danske ridderkors. Efter indstilling af Grenaa Fiskeriforening. Det må have været i 1965.

Fiskerdreng fra Grenaa

Men lad os blade tilbage i historien. Søren Møller Pedersen kom til verden i Grenaa 1891. Faderen var fisker. Moderen blev enke i en alder af 22 år, da lille Søren, parrets eneste barn, bare var et halvt år. Hvorfor mor aldrig siden giftede sig, har undertiden undret mig, siger den stoute 77-årige. For hun havde en hård og fattig skæbne.

Efter konfirmationen spurgte Møller P.s regnelærer, om drengen ikke ville i mellem- og realskolen. Knægten ville i grunden hellere sejle. Ikke mærkeligt for en fiskersøn og Grenaa-dreng. Men han blev i skolen og tog sin eksamen. Så ville hans gamle lærer have ham i banklære, mens bedstemoderen drømte om, at han skulle blive præst. Ingen af delene fristede ham. 1909—12 tog han i stedet fra Den danske Realskoles Seminarium i København lærereksamen.

Kom til Grønland, men aldrig til Himalaya

Det var det mere borgerlige, der nu var tilgodeset, og kundskaber var sanket i lade. Men snart efter trak udlængslen i Møller P. Han blev assistent hos magister Porsild, Dansk arktisk-biologisk Station i Godhavn på Grønland. Og samtidig huslærer hos Porsild.

I Grønlandstiden deltog jeg, fortsætter fiskeauktionsmesteren, i en svejtsiskledet ekspedition, hvori også indgik englændere og franskmænd. Det udbyggede mine sprogekundskaber betydeligt, ja jeg blev for så vidt tolk. Jeg lærte mig også en del eskimoisk eller grønlandsk.

1914 skulle jeg have deltaget i disse svejtseres påtænkte ekspedition til Hima-

laya, ja, vi var på vej, da 1. verdenskrig afbrød planerne. I stedet blev jeg vikar for min gamle matematiklærer i Grenaa, mens han var løjtnant i sikringsstyrken. 1915 fik jeg brev fra Svejts om, at det ville være klogt af mig at lade mig udanne som radiotelegrafist. Derfor var jeg 1915—16 på skole i Svendborg. Senere på året 1916 fiskede jeg torsk her fra Grenaa og solgte til en eksportør.

Eksperimenterede med eksporten

I 1917 var årslønnen på landet for en 2. lærer meget almindeligt 720 kr. Og nu fik jeg i stedet tilbudt 75 kr. om måneden for mit arbejde på Grenaa havn, og endda steg lønnen snart til 200—250 kr. pr. måned. Nu var jeg havnet i den fiskehandelsbranche, der siden har været min.

Efteråret 1917 var jeg igen på vej til Himalaya. Første mål var Sibirien. Men undervejs kom oktober-revolutionen i Rusland, så atter måtte jeg vende næsen hjem til Danmark. Nu blev jeg leder af en fiskesalgssauktion i bunden af den sjællandske Sejrbøgt i Havnø. Jeg boede siden, 1922—29, i Reersø, Thor-kild Gravlunds og de haleløse kattes rige ude ved Kalundborg.

Her i Reersø så jeg rigtigt, hvordan det kunne knibe at få den fangede torsk afsat. I Berlin så jeg i 1923—24, hvordan man begyndte at lave filetter af Hvidehavstorsken. Herhjemme tog jeg samme idé op, og det lykkedes mig hen mod slutningen af 20'erne at få oparbej-

det et filet-marked i Tjekoslovakiet og Østrig-Ungarn, og det er faktisk basis for vor fiskeeksport i dag, som jo for en stor dels vedkommende består af filetter, både af torsk, rødspætter og isinger.

Konsulent i Litauen

Men 1929 fik jeg via biologen, dr. phil. Harald Blegvad tilbudt en konsulent- eller ekspertstilling i Litauen. Jeg var bl. a. havneadministrator. Her var jeg på en 5-års-kontrakt til 1934. Jeg lærte meget, og det lykkedes vel også mig at lære litauerne lidt om fiskeri, havnebyggeri, fiskeeksport o. l.

Basis for tilkaldelsen af mig var, at man skulle anstille en række forsøg, men der var ebbe i kassen. Også herhjemme havde man jo krise just i de år. Jeg boede i Sventa (det betyder „hellig“) ved en lille flods udløb, og vi fik da bygget en havn ved kysten i Prolanga. Men der var ellers mange problemer, ligesom vi kender dem ved den jyske vestkyst, hvor man jo også har haft uhyre problemer med at bygge havne ved Hvide Sande og Hanstholm, og i hvert fald brugt menneskealdre på det.

Et tilbud i nazitiden

Tilbage i Danmark 1934 slog jeg mig ned i Lynæs og Hundested og fik en fileteksport i gang til Centraleuropa, og jeg tør rose mig af at være den første dansker, som solgte fersk fisk til Italien. Vi startede helt uden erfaringer og måtte eksperimentere med frysningen og for-

Fiskeauktionshallen i Grenaa, bygget 1953, udvidet bl. a. i 1965.

J. KJÆR HANSEN
Købmand
Tjørring - Herning

HOLGER NICOLAISEN A/S
Suhrgade 19
Maribo

HJALMAR JØRGENSEN'S
CIGARFABRIK
Fakse Ladeplads

J. H. MØLLER
Aarhus

K. GADE NIELSEN
El-installatør
Sct. Laurentiivej 3 - Skagen

SAMSON
TRANSPORT CO.
Smedegade 6 - Herning

PAS PAA DE ÆLDRE
I TRAFIKKEN!
W. S. - Gram

M. MØNSTED
Slagtermester
Østergade - Stoholm

LINDE TRYK
Vesterbro Torv 1-3
Aarhus C.

JENS GROULEFF
Blikkenslagermester
Mejlgade 26 - Aarhus

LUNO MØBLER
Volden 6
Aarhus

SOPHUS E. JOHNSEN & CO.
Skibshandel
Havnegade 32 - Aarhus

CHR. RABECH & SØN
Smedemestre
Storegade 33 - Brande

N. C. NIELSEN
Vulkanisør
Jægergaardsgade 103 - Aarhus

TAGE TRABJERG
Tandhjulsfabrik
Finlandsgade 31 - Aarhus

STØT
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND!
J. V. I.

I. CANTOR A/S
Nørre Voldgade 82
København K.

MIDTJYDSK
BRØDFABRIK
Silkeborgvej 2 - Herning

**CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S**

Landlystvej 38
Telefon 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibeband og
sliberondeller
til alle formål

K. E. RASMUSSEN
Revisor
Næstved

S. K. A/S
Herning

Sproglaboratorium - studiekredse -
historie - litteratur - kristendoms-
kundskab og alle andre højskolefag
Folkedans

6 mdr. fra 3. nov. og

4 mdr. fra 5. januar

Understøttelse kan søges

Ring eller skriv efter brochure

UNGE HJEMS HØJSKOLE

Skaade pr. Højbjerg

Telf. (06) 27 17 77

Forstander Hans Munck

H. KYHN
Muremester
Smedegade 9, Kolding

EDV. PETERSEN
Kaffe en gros
Stengade 40, Helsingør

A/S VESTFYNS ELFORSYNING
Østergade 38, Assens

**VESTSLESVIGS
REVISIONSKONTOR**
Bredebro

**STØT
KAMMERTERNES HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE !**
S. H. A. - Odense

JUNG's BOGHANDEL
Adelgade 3, Skive

GRØNBORG'S TØMMERHANDEL
Østerbrogade 14, Kolding

**KONRAD JØRGENSEN'S
BOGTRYKKERI**
Slotsgade 6-8, Kolding

M. CHRISTOPHERSEN
Isenkræmmer
Jernbaneplassen 15, Lyngby

A. FRØKJÆR CHRISTENSEN
Autolakereri
Rentemestervej 61, NV.

O. C. THAYSEN AKTS.
Revisionsfirma
Borgmester Finksgade 4, Aabenraa

AGA
Lyskopieringsanstalt
Dr. Olgasvej 2, København F.

G. BRET LAU
Revisionsfirma
Vestergade 9, Silkeborg

HANS JENSEN's EFTF.
Trikotagefabrik
Bredgade 4, Ikast

D. WARBERG
Brødstrup

LUNGHOLM GODS
pr. Rødby

K. VALLA
Butiksinventar
Dr. Olgasvej 70, København F.

N.P. OLSEN'S EFTF.
SVEND AAGE
GULD OG SØLV *
UHRE OG OPTIK
TELF. 34 11 00
EBELTOFT

Lund

STØT
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND's
ARBEJDE !
P. J. - Roskilde

TØNDER
BEGRAVELSESFORBETNING
Nørregade 1, Tønder

VÆRN OM NATUREN
S. B. L.

H. NÆSTED
Hillerød

STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND !
R. F. - Randers

STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND !
T. M. H.

ERLING HANSEN
Slagtermester
Gislinge

SOPHUS JENSEN
Vognmandsforretning
Gasværksvej 1, Korsør

J. FOLDAGER LARSEN
Manufaktur
Møllergade 1, Svendborg

ERIK TERP
Bjerggade 18, Køge

W. MØLLER HANSEN
Vestergade 2, Nykøbing Mors

KAI SONNE
Aut. EL-installatør
Gudhjem

**A/S VARDE REVISIONS- &
REGNSKABSKONTOR**
Vestergade 15, Varde

HANS KOFOED
Murermester
Egelund, Rø, Bornholm

LANDIA
Lem st.

AA. ØRUM
Poul Andersensvej 14
Holstebro

N. N. MØLLER & SØN
Automobilforretning
I. P. Nielsensvej 5, Ringkøbing

GREGERS PETERSEN A/S
Trælast
Bygningsartikler
Aarhus Nordhavn

ROBERT JØRGENSEN
Statsaut. revisor
Rådhusstræde 4, København K.

KARL K. PEDERSEN
Slagtermester
Odense

P. HILDEBRANDT & SØNNER
Malermestre
Nis Petersensvej 7, Herning

**MOGENS DAMBÆK &
A. WANG JENSEN**
Jomfrustræde 4, Præsto

JAGA

E. MARTENSEN
Aut. installatør
Glud pr. Horsens

AKSEL NIELSEN
Aut. gas- og vandmester
Midtkobbel 2, Sønderborg

VEJLE MARGARINEFABRIK A/S
Horsensvej, Vejle

SAMSON TRANSPORT CO.
Herning

Værn om naturen!
V. A. F.

**W. S. CHRISTENSEN
& VESTERGARD**
Manufaktur
Mørkøv

**A/S RANDERS ASFALT- &
TJÆREFABRIK**
Hvidemøllevej 7, Randers

ESTER HJORTH
Manufaktur
Fjellerup pr. Tranehuse

**GURRE
KØBMANDSHANDEL**

HILL HOUSE VASKERI
Allerød

SV. AA. AAKJÆR
Rødning

SCHUMANN'S HERREMAGASIN
Sct. Mathiasgade 64, Viborg

VALD. RASMUSSEN
Smedemester
Tendrupvej 17, Hornslet

BENT POULSEN
Klosterplads 8, Svendborg

J. & N. BJERRE
Nørregade 20, Holstebro

CONTINENTAL VIN-IMPORT
Grønnegade 5, Vejle

DANSK ARBEJDSMANDSFORBUND
Silkeborg

**„HAMLET“
H. Larsen**
Nørregade 26, Køge

GEORG ENGELL
Sportsforretning
Østergade 3, Nykøbing F.

KØBMANDSGARDEN
Østergade 38, Assens

CENTRUM HERREEKVIPERING
Himmerlandsgade 93, Års

sendelsen, som skete pr. bane. Det var jo før de store køle-lastvogne og de gode, gennemgående veje.

I 1939 kunne jeg faktisk have opnået monopol på den danske fiskeeksport til Tyskland, og skønt mit salg sydpå var betydeligt, lod jeg mig dog ikke friste. I øvrigt kom underhåndsfølerne inden krigen, må jeg også skynde mig at tilføje. Handelsmæssigt så alt tilsyneladende fredeligt ud, men en monopolaftale, centralsalg eller hvad man nu ville kalde det, stod der naturligvis nazistiske myndigheder bag.

I stedet fik jeg sommeren 1939 et helt andet tilbud, som fristede mig langt mere. En delegation af fiskere fra min barnsdomsby, Grenaa, opsøgte mig i Hundested for at få mig til fiskeauktionsmester. Grenaa-kutterflåden var dengang meget beskeden, og årsomsætningen lå på 400.000 kr. Til sammenligning kan nævnes, at i 1965 var omsætningen her i Grenaa på 12 mill. kr., 1966 godt 11 mill. kr. og 1967 på 10,5 mill. kr. Det er, som bekendt, ikke fiskemængden, der har svigtet de senere år, men priserne, som er roget katastrofalt ned.

Flugtruten fra Grenaa

I 1943 og 1944 havde vi så de store, illegale transporter af flygtninge herfra til Sverige. I Grenaa ordnede jeg det med fiskerne. Jeg nævnte i indledningen bl. a. provst H. Sandbæk. Det var Røde Kors i Aarhus, som fik ham af vejen. Bl. a. fik direktør Kjør og A. Toldstrup ham herud til Grenaa.

Blandt dem, jeg havde mest at gøre med, kan nævnes A. D. Jørgensen, der deltog i illegalt arbejde i Randers, og som i dag er regionsleder i CF-kolonnen i Hvorup ved Aalborg. Men i oktober 1944 måtte jeg selv af sted. Jeg var blevet lidt for kendt her i byen. Uvedkommende folk talte om mit arbejde, og Toldstrup og jeg fandt ud af, at jeg hellere måtte af sted. Jeg var så i Göteborg til maj 1945.

Flygtningetjenesten havde eget „rederi“

Da jeg kendte arbejdet med flygtningetransporterne fra dansk side, kunne jeg hurtigt sættes ind i det tilsvarende arbejde med de svenske fiskere. Fra december 1944 til maj året efter sejlede jeg så ud med bådene fra svensk side.

Vi havde flere kontaktsteder mellem

svenske og danske kuttere, der var gået ud fra Sæby, Asaa og undertiden Skagen. Således husker jeg transporten til Sverige af otte danske frihedskæmpere, der havde siddet i Horsens Statsfængsel. Vor svenske kutter tog dem ombord fra en dansk kutter norden for Læsø.

Fra Göteborg har jeg også været med til at sejle våben til Danmark. Vi havde depot i Göteborg og stod ud fra Varberg, og ude på frit vand mødte vi så danske både, der kom fra Køge havn. Vi havde også købt en svensk båd, der sejlede våben til Samsø og Jylland. Ja, efterhånden ejede den danske flygtningetjeneste fire svensk-indregistrerede både. Den kendte københavnske radiomand, Werner Gyberg, var min chef. Han, som nu forlængst er død, var etnisk gift, og da jeg, som nævnt, fra fem års ophold i Litauen kender en del til Baltikum, havde vi også den interesse fælles. Flygtningetjenesten i Göteborg og Malmö stod igen direkte under daværende redaktør, nuværende dansk hofchef Ebbe Munck.

I Skagen 19. maj 1945

Den 3. maj 1945, om aftenen, tog jeg til Stockholm for at hente penge. Men i mellemtiden var Ebbe Munck stukket til Helsingborg for at være hos Den danske Brigade, der stod klar dér til at blive sat over til Helsingør, hvis og når der skulle kæmpes med tyskerne ved den forestående befrielse. Men jeg fik da fat i hans sekretær og de fornødne penge. Da jeg var tilbage i Göteborg, var alle danske både dér stukket af til Aalborg. Der lå bare en seddel til mig: — Kære Møller P. Vær god at betale de og de regninger. — Det gik der 14 dage med. Først den 19. maj 1945 betrødte jeg atter dansk jord. En Skagbo-kutter hentede mig og en del andre danske hjem. Kort tid efter dukkede så de ærefulde breve fra Eisenhower og Tedder op.

Eneste private auktionshal

Tilbage til fiskeriet. Ordningen her i Grenaa, hvor auktionshallen er min, er så afgjort et særtilfælde. Ellers er det statshavnens haller. Eller kommunernes, fiskeriforeningernes eller andre grupper af fiskere, der er gået sammen om opførelse af en sådan hal. I 1950 begyndte jeg at tale om, at vi trængte til en ny og bedre auktionshal, og året efter fik byen et nyt havneområde, hvor der var afsat plads til en sådan hal. Jeg fandt,

at nu måtte fiskerne til at bygge. Men fiskeriforeningen turde ikke binde sig. I stedet skaffede jeg pengene.

Hallen kostede 140.000 kr. Og vi oprettede en kontrakt, hvorefter hallen tilfalder fiskerne: 1) enten når jeg dør, 2) eller holder op med at være deres auktionsmester eller 3) når hallen er betalt ud. 1965—66 er hallen udvidet for 300.000 kr. Den er nu 88 meter lang, og der byggedes nyt kontor i 1965. I alt er der i årenes løb kostet 700.000 kr. på hal og kontor, og der skyldes endnu 200.000—250.000 kr. Jeg er, ligervis de gamle motorsagkyndige, ikke sikret nogen pension, og den dag, jeg ikke kan mere, får fiskerne altså hallen til ejendom. Havnen her er i dag landets 5.—6. største fiskerihavn og har mere end hundrede indregistrerede kuttere. Det er et festligt syn med de mange blå og røde flag, hvor man før kun så de hvid-grå farver.

En indsats for laksekutterne i Østersøen

Møller P. bevarede frem gennem årene en vis kontakt med Litauen. 1957 opbragte russerne en del danske kuttere på laksefiskeri i Østersøen. Man beklagede sig ikke over opbringningen, hvis fiskerigrænsen var overtrådt, men over så længe russerne beholdt sådanne kuttere og deres besætninger. Og uden mulighed for at få sendt bud hjem. På opfordring af en række Hundestedfiskere tog Møller P. sagen op med russerne gennem ambassaden og Dansk-Russisk Samvirke. I 1958 blev Møller Pedersen så indbudt til en 16 dages Ruslandsturné sammen med fire danske fiskere, hvor man fik snakket ud, og siden har der sjældent været episoder.

På turen fra nord til syd, øst til vest, besøgte man bl. a. Murmansk og så de nyeste metoder. F. eks. bruger russerne ofte trawlere på 2—3000 tons, mens danske gerne er på 150 tons, britiske det samme og franske 2—300 tons. Foruden at være en foregangsmand m.h.t. filet-opskæring og eksport af frossen fisk har Møller P. gjort sig bemærket ved at lancere det første danske transportbånd fra fiskerkutteren ind i hallen til sorteringen.

Hans skæbne kan vist hverken på det fiskerimæssige eller det modstandsmæssige siges at være helt almindelig. Han er en ener, nok værd at gæste, mens tid er.

JOHS. RASMUSSEN.

Dagbogsblade

4/9

GESTAPO-MAND FRA DANMARK SIGTES PÅ NY

HAMBORG, tirsdag: En fjerde proces mod nationalsocialistiske voldsforbrydere indledtes i dag i Hamborg. Hovedanklaget er den 54-årige malersvend Karl Reisener, der er tiltalt for at have myrdet 14 jøder ved nakkeskud i Przemysl i Polen. Han skal også have deltaget i fem til ti massehenrettelser.

Reisener blev allerede ved krigens afslutning, hvor han var tilknyttet Gestapo i Danmark, dømt til døden for mord. Han blev imidlertid benådet og efter otte års fængselsophold udvist til Vesttyskland.

Sammen med ham anklages den 55-årige købmand Ludwig Schroeder, der er tiltalt for at have begået et mord og for at have deltaget i to massehenrettelser, og den 62-årige justitssekretær Walter Stegmann, der er tiltalt for at have medvirket ved mord og massehenrettelser. Forbrydelserne blev begået i vinteren 1941—42 og sensommeren 1943.

29/11

DØMTE TIDLIGERE SS-FOLK

DARMSTADT. Tidligere medlemmer af den berygtede særkommando 4 a, der i september 1941 detlog i massehenrettelser af tusinder af jøder i Babi-Jar i Ukraine, blev i dag ved en domstol i Darmstadt idømt langvarige fængselsstraffe. Den hovedanklagede, tidligere SS-mand Kuno Callsen blev idømt 15 års fængsel for meddelagtighed i mord og mistede sine borgerlige rettigheder i ti år. Anklagemyndigheden havde krævet den 56-årige Callsen idømt livsvarigt fængsel.

Da dommen faldt, rejste en tilhører sig og råbte: — Dommen er en skændsel. Manden blev hurtigt vist ud af retslokalet.

To tidligere SS-førere, den 56-årige Kurt Hans og den 56-årige August Häfner, idømtes henholdsvis 11 og 9 års fængsel.

Den 52-årige bankdirektor og tidligere SS-obersturmführer, Adolf Hanssen, idømtes 11 års fængsel, mens den 59-årige tidligere SS-obersturmführer Viktor Woithon fik syv års fængsel.

To tidligere SS-folk, den 59-årige Alexander Riesle og den 56-årige Christian Schulte, fik hver fire års fængsel. Tre andre anklagede blev frikendt.

3/12

NY KOLLEGIEFORMAND

AABENRAA. Frihedsfondens lokalkomiteé har udpeget borgmester Erik Jessen som nyt medlem af og formand for 4. Maj-kollegiets bestyrelse. Borgmesteren efterfølger her overlæge, dr. med Jens Wollesen, der har været formand siden kollegiets oprettelse, men som har ønsket at træde tilbage, idet han agter at flytte fra Aabenraa, når han til næste år på grund af alder forlader sin stilling som overlæge ved Aabenraa sygehus.

3/12

DRONNINGEN GÆSTEDE 4. MAJ-KOLLEGIET

TØNDER. I går eftermiddags besøgte dronning Ingrid 4. Maj-kollegiet i Tønder. Ved ankomsten til kollegiet blev dronningen, der var ledsaget af sin hofdame, fru Sibylle Bruun, modtaget af bestyrelsesformanden, borgmester J. J. Paulsen, Tønder, og kollegiets efor, kommunaldirektør Ludvig Nielsen.

Borgmester Paulsen fortalte om kollegiebyggeriet, der har kostet over fem millioner kroner. Kollegiet, der er det sidste i den række af kollegier, frihedsfonden har bygget landet over, rummer ca. 30 værelser.

5/12

HVOR MANGE ER BENÅDET?

KIEL. I hvor mange tilfælde er personer, der siden den 1. januar 1951 er blevet dømt for „nazi-forbrydelser“, blevet benådet? Dette spørgsmål har SPD-landdags-

medlem Manfred Hansen, Kiel, forelagt for landsregeringen i form af en „lille forespørgsel“. Manfred Hansen ønsker specielt at vide, i hvor mange tilfælde personer, der var blevet idømt livsvarigt tugthus, er blevet benådet i Sydslesvig og Holsten, og om der findes en opgørelse over, hvor mange år sådanne personer i gennemsnit har afsonet — samt om der findes en sammenligningsmulighed på dette område med Vesttyskland som helhed.

4/1

6 MILL. KRONER SKAL SIKRE ARBEJDET EFTER 1970

Frihedsfonden bliver ved. Oprindelig var det meningen, at fonden, der yder støtte til besættelsestidens ofre, indtil deres sager er afgjort, og de får den særlig høje invaliderente, skulle have standset sin virksomhed i 1970 i forbindelse med 25-året for Danmarks befrielse, men i løbet af de sidste par år har der været en sådan vækst i antallet af nye erstatningssager, at denne plan nu definitivt er opgivet, og man regner med en forlængelse af Frihedsfondens virksomhed i hvert fald til 1975 — måske helt til 1980, oplyser kontorchef Thorkild Dige, Frihedsfonden.

Da midlerne i Frihedsfonden er ved at være begrænsede, skal der i løbet af et par år skaffes seks millioner kroner for at fortsætte virksomheden i 70'erne. I den forbindelse har Frihedsfonden planer om at genoplive de lokalkomiteer, der blev nedsat over hele landet umiddelbart efter besættelsen, og som bl. a. arrangerede de lokale mindehøjtideligheder på årsdagene for begivenhederne under besættelsen.

På Flensborg bys vegne nedlagde rådsherre P. Jans den 14. november en krans ved det ny mindesmærke for nazismens ofre på Fredshøjen i Flensborg.